

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, כ"ו באדר ב' התשנ"ה (28 במרס 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

הוד מלכותה מלכת הולנד ביאטריקס

(נושאת דברים בשפה האנגלית, להלן תרגומם לעברית)

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמו של בית-הנבחרים שלכם, הכנסת, מחזיר אותנו כשלעצמו אל העבר הרחוק. כבר לפני 3000 שנה התכנסו אבותיכם באספות לאומיות. אף שמדינת ישראל היא מדינה צעירה יחסית, העם היהודי נושא על גבו היסטוריה עתיקת יומין. שרידיהם של אותם זמנים קדומים מצויים כאן, במקומות רבים, ולהם פנים רבות. לכן, מסע במחוזות תנ"כיים אלה כמוהו כמסע בזמן. ירושלים, יריחו ונהר הירדן - שמות אלה עולים לכותרות אפילו כיום, אך הם גם מעלים בכולם זיכרונות מאותו עבר ארוך ועשיר.

למקומות הללו ולזיכרונות הרבים שנקשרו בהם יש משמעות מיוחדת לא רק עבור העם היהודי, אלא גם עבור ההולנדים. כשאבותינו שלנו קמו להילחם במלך ספרד לפני יותר מ-400 שנה והתחילו את מלחמת השחרור אשר הביאה להקמת המדינה ההולנדית, הם שאבו השראה מן ההיסטוריה של העם היהודי. גם אבותינו שלנו הונעו על-ידי אמונה חזקה. גם הם ביקשו לעצמם ארץ מובטחת וירושלים חדשה.

כל ההיסטוריה המוקדמת של ארצנו מלאה התייחסויות והשוואות לעם ישראל. התנ"ך שימש מקור השראה לא רק לאזרחי הרפובליקה הצעירה שלנו בחייהם הפרטיים ובחוויותם הדתיות, אלא גם בתחום הפוליטיקה והחברה, האמנות והתרבות. ציוריו ותחריטיו המפורסמים של רמברנדט על נושאים תנ"כיים הם עדות מובהקת לכך. גם ארמון המלכות באמסטרדם קושט בפסלים בתקופת תור הזהב שלנו בסצינות מהברית הישנה, שהיו אז מוכרות לכולם.

בואם להולנד של מהגרים יהודים רבים מדרום אירופה, ומאוחר יותר גם ממזרח אירופה, הוביל, באופן טבעי, להיכרות טובה יותר עם התרבות היהודית ועם הדת היהודית. מהגרים אלה, אשר רבים מהם ברחו מרדיפות, מצאו חוף מבטחים בארצנו. הם תרמו באופן משמעותי לשגשוג הכלכלי והתרבותי שארצנו ידעה באותו שלב בהיסטוריה שלה. תרומתם העיקרית היתה בתחומי המסחר והעסקים כמתחרים אך גם כעמיתים. בנקים יהודיים

- שרבים מהם עסקו במקצוע זה משום שכמי שאינם נוצרים נשללה מהם זכות הכניסה לגילדות הסגורות הקיימות - מימנו את הצבאות שהנחילו לבסוף להולנד את ניצחונה במאבק על העצמאות.

אמסטרדם הקוסמופוליטית, יותר מהערים האחרות, הפכה למרכז של קהילה יהודית רחבה ופורחת עד כדי כך, שעיר הבירה שלנו זכתה לכינוי שדבק בה עד היום MOKUM, כלומר, המקום, המקום הבטוח. ספריות ובתי-חינוך יהודיים צצו להם, בית-הכנסת היהודי היה לאחד הבניינים היפים ורבי-ההוד בעיר, כפי שהוא גם כיום לאחר שיפוצים שהחזירו עטרה ליושנה. לימודי הרפואה והמשפטים ולימודים במקצועות אחרים משכו לעיר סטודנטים ומלומדים יהודים רבים. אחד מהם היה שפינוזה, השנוי במחלוקת, הזכור כאחד הפילוסופים הגדולים בהיסטוריה האירופית. בתקופה מאוחרת יותר היו יהודים הולנדים שמילאו תפקיד משמעותי גם בתחומים אחרים. למשל, תנועת האיגודים המקצועיים גייסה בראשית דרכה חלק ניכר מחבריה מקרב מקצועות שפועלים יהודים בלטו בהם. האיגוד המקצועי ההולנדי של פועלי היהלומים, אשר הוקם ביוזמת לוטשי יהלומים יהודים, שימש כדגם להתפתחותה של תנועת

האיגודים המקצועיים בהולנד.

במהלך השנים הקשות ביותר של המאה ה-20 הרת-האסונות הסתבר, למרבה הצער, ש-MOKUM אינה עיר מקלט כפי ששמה מרמז. אין צורך להזכיר כאן, במקום זה, את הזוועות שהמיט הכיבוש הנאצי בין שנת 1940 לשנת 1945 על אוכלוסייתנו היהודית. רוב בני עמנו היהודים נלקחו למחנות ריכוז, שבהם היו עתידים למצוא את מותם. אנחנו יודעים, שרבים מאזרחי מדינתנו התמרדו בעוז, ולפעמים אף בהצלחה; הללו עמדו לצדם של רעיהם המאוימים, לעתים קרובות תוך היחשפות לסכנת מוות. במהלך ביקורנו אתמול ב"יד ושם" ראינו גם את שמותיהם שלהם בין אלה שזכרם מונצח מתחת לעצים הנטועים שם. עם זאת, אנחנו גם יודעים שמדובר במקרים חריגים וכי ההולנדים לא יכלו למנוע את השמדתם של בני ארצם היהודים.

50 שנה אחרי סוף המלחמה איננו יכולים לחגוג את השבת חירותנו בלי לשאול את עצמנו באותו זמן במבוכה ובדכדוך, כיצד יכול היה כל זה לקרות. הטקסים הרשמיים שנערכו לאחרונה באושוויץ, שבהם נכחנו אתה, אדוני היושב-ראש, ואני, הזכירו לנו את האירועים ההם במלוא זוועתם. זיכרון הבלהות הזה הוא בבחינת תזכורת תמידית לכולנו לעמוד על המשמר נגד התגלות סוגים חדשים של גזענות, אפליה ושנאת זרים. שומה על ממשלות, אך גם על כל אזרח ואזרח, לגלות עירנות ולהגיב ללא היסוס על כל סימן להתחדשותן של הסכנות הללו.

חוויות המלחמה, בעיקר, תרמו רבות לקשר המיוחד שהתפתח בין שתי מדינותינו לאחר המלחמה. הקמתה של מדינת ישראל התקבלה בהתלהבות רבה בהולנד; מדינה זו העניקה לעם היהודי מקום משלו והבטיחה את זכויותיו על-פי חוק, דבר שמדינות אירופה לא הצליחו לעשות. עבור כל היהודים בעולם היתה מדינה חדשה זו לא רק מקום מקלט אלא גם מקור להשראה ולביטחון עצמי.

גם אלפי הולנדים מצאו כאן חיים חדשים. אחרים לקחו חלק לזמן מה, במסירות ובהתלהבות, במפעל המרשים של בניין המדינה הצעירה, ונצרו זיכרון יקר מאותה תקופה חלוצית. העם ההולנדי וממשלת הולנד התייצבו ללא היסוס לצדה של ישראל בכל העימותים אשר איימו על קיומה של המדינה הצעירה. תחושת סולידריות זו עדיין קיימת היום. הולנדים רבים בטוחים מעל לכל ספק בקיומם של יחסים מיוחדים בין שתי הארצות.

ההיסטוריה של מדינת ישראל חובקת כמעט 50 שנה. במשך השנים קרו דברים רבים והשתנו דברים רבים. מכל רחבי העולם, אך בעיקר ממזרח-אירופה ומהמזרח התיכון זרמו לכאן יהודים. מדינות אחרות, המטופלות לעתים קרובות בבעיות פוליטיות משל עצמן, מביטות בהערצה על הדרך שבה מדינתכם קלטה מספר כה רב של אנשים ושילבה אותם בקהילה. זרם הנכנסים יצר אוכלוסייה מגוונת מאוד מבחינה תרבותית. דבר זה העשיר את ארצכם והגדיל את הכבוד לזולת בקרב עמכם. מנעתם את בליל השפות שאיים להיווצר בעקבות בנייתו של מגדל בבל זה על-ידי הנחלת הלשון העברית לכול.

מאפיין נוסף המייחד את ישראל הוא הגיוון הדתי. ישראל היא פרשת הדרכים של שלוש הדתות המונותאיסטיות העולמיות, שההיסטוריה ייעדה אותן לחיות כאן בשלום זו בצד זו.

במדינות רבות יש הערצה רבה לסבלנות ולמסירות שבהן מחפשת ישראל פתרונות לשפע הבעיות הללו. לדורשי שלומה של ישראל מזכיר הדבר את ימי החלוציות - אותם הם אולי זוכרים מתוקף ניסיונם האישי - ואת האידיאליזם וההשראה שארץ זו הקרינה אז. עכשיו, משיש בישראל יותר צעירים מאי-פעם, מוטלת על הדור היותר-מבוגר החובה החשובה להעביר לדור החדש אותו ניצוץ של תקווה וסולידריות אשר ליבה את כולם בשעתו.

אדוני היושב-ראש, הרבה מלחמות שיסעו את המזרח התיכון. לעתים קרובות עמדה ארצכם

אפילו בסכנת היכחדות במהלך עימותים אלה. המלחמות, האלימות והטרור גבו מחיר כבד. אנשים ברחבי העולם לא נשארו אדישים לסבלה של האוכלוסייה הישראלית והפלשתינית. למרבה המזל, יש בהווה סימנים המצביעים על כיוון של עתיד חדש, אף שהדרך המובילה אליו תהיה קשה. כל מי שעוקב אחרי המאמצים שאתם משקיעים למען מטרה זו מצוי בין תקווה לחרדה.

ידה של התקווה היתה על העליונה. פריצת הדרך שהושגה על-ידי ביקורו של נשיא מצרים אנואר סאדאת בארצכם לא תישכח. כל העולם זוכר את התמונות שלו ושל ראש הממשלה בגין כאן בכנסת. הסכמי קמפ-דייוויד והסכם השלום הישראלי-המצרי שבא בעקבותיהם היו סימנים נוספים של תקווה. לחיצת היד שהיתה לא מזמן על מדשאת הבית הלבן וההסכמים עם ירדן ועם הארגון לשחרור פלשתינ מהווים צעדים חדשים וחשובים בדרך הנכונה. אנחנו מקווים שהמדינות האחרות הנמצאות בשכנות אליכם תצטרפנה גם הן אל תהליך השלום הזה, שהוא עדין אך חיוני. כך תוכל משאלתם של קודמיכם, אשר כבר במגילת העצמאות הושיטו את ידם לשלום ולשכנות טובה, להתגשם סוף סוף. אחרי חתימת הסכמי השלום ראוי שתבוא גם ההתפייסות.

התפייסות היא אולי אף קשה מעשיית שלום. היא דורשת מעמים שנלחמו זה בזה במרירות ובשנאה שינוי בגישה ובמנטליות. היא דורשת מהם גם להתגבר על חוסר האמון שנוצר ביניהם. על כן, על אחת כמה וכמה עלינו לשבח את אומץ לבם של המדינאים והמנהיגים, המתמידים בפועלם למען תהליך השלום ובשאיפתם להתפייסות. הם מבינים שאלטרנטיבת הטרור והאלימות היא חסרת תוחלת ובלתי מתקבלת על הדעת. הם ניצבים בפני משימה קשה. ברם, באירופה, בשנת 1945, התפייסותן של ארצות אשר נלחמו אלה באלה בשתי מלחמות עולם נראתה גם היא כמשימה בלתי אפשרית. ועם זאת, מדינאים בעלי השראה התוו אז את הדרך ומצאו מתכונת לאותו פיוס.

האיחוד האירופי, לאחר עשרות שנים של מלחמות וסכסוכים, מאחד כיום את מדינות אירופה אשר השתתפו באותן מלחמות. עובדה זו נוסכת בנו תקווה, שמה שניתן היה לעשות באירופה המערבית אפשרי גם כאן. בעוד שלוש שנים תחוג מדינתכם יובל שנים לקיומה. תהיה זו גולת הכותרת של מפעלכם, אם יינתן לכם לחגוג ביום הולדת זה גם את השלום.

חברי הכנסת, ההישגים שהושגו פה בתחום הטכנולוגי והכלכלי, בנסיבות קשות מאוד, הם מרשימים. אנשים רבים בעולם רואים את ארצכם כדוגמה מזהירה לכוחן של רוח ויוזמה חלוציות. כל זה נעשה חרף תנאים מאיימים עד מאוד. הדאגה המתמדת לביטחון המדינה ואזרחיה דרשה מכם לגלות עירנות מרבית והכבידה על קצב השגשוג שלכם. כאשר תיעלמנה כל העכבות ארוכות השנים הללו, אפשר ששיתוף פעולה יותר הדוק ביניכם לבין שכניכם וגם עם האיחוד האירופי יבשרו תקופה חדשה של צמיחה כלכלית ושגשוג. או אז יתממשו דבריו של מחבר ספר תהילים עבור האזור כולו: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".

המחויבויות שלכם הן בין הכבדות ביותר הרובצות על גבם של פוליטיקאים ושל נושאי משרות ציבוריות; האחריות שלכם עצומה. כחברי כנסת אתם התגלמותה של הדמוקרטיה ושל תהליך קבלת ההחלטות העדין הכרוך בה, שישראל דבקה בהם אפילו ברגעים הקשים ביותר. בית-הנבחרים הזה מזכיר לנו, שהפתרונות היחידים למדינתכם הם פתרונות דמוקרטיים. הכרה זו משווה לנוכחותנו במחיצתכם היום ממד של חוויה מיוחדת.

ועל כך, אישי ואני מודים לכם מקרב לב. אנחנו מאמינים שקבלת פנים חגיגית זו בכנסת היא הוכחה מחודשת לקשר המיוחד בין שני עמינו, קשר בר-קיימא, בן 400 שנה. תודה רבה.

(מחיאות כפיים)